مروری اجمالی بر روش پژوهش ترکیبی و چالش‌های آن در پرستاری

سحر خوش کشت[1]، معصومه ذاکری مقدم[1]

۱. دانشکده پرستاری و مامایی تهران، دانشگاه علوم پزشکی تهران، تهران، ایران.

توسعه پرستاری در سلامت/ دوره دوازدهم/ شماره ۱/ بهار و تابستان ۱۴۰۰

چکیده

زمینه و هدف: با توجه به اهمیتی که روش پژوهش ترکیبی در آینده پژوهش پرستاری خواهد داشت، بررسی چالش‌های پیش روی محققین پرستاری و ارائه راهکارهایی جهت از بین رفتن مشکلات در این حوزه ضروری است. هدف از این مطالعه معرفی اجمالی روش پژوهش ترکیبی و چالش‌های آن در پرستاری می باشد.

مواد و روش ها: این مطالعه به روش مروری و با جستجو در پایگاه های اطلاعاتی معتبر نظیر *Google Scholar, PubMed, Ovid, Magiran, SID,* با کلید واژه روش پژوهش ترکیبی و پرستاری و واژه های متناظر آن به زبان فارسی و انگلیسی بین سال های ۲۰۰۰-۲۰۱۹ انجام شده است.

یافته‌ها: در این مقاله سعی شده است ضمن معرفی اجمالی روش پژوهش ترکیبی، پیشینه، تعریف، دلایل انجام، مزایا و معایب، مهم ترین نوع شناسی ارائه شده در پرستاری بررسی شده و به چالش‌های موجود در طراحی و اجرای روش پژوهش ترکیبی پرداخته شود.

بحث و نتیجه گیری: مهمترین چالش موجود در زمینه تحقیقات ترکیبی در پرستاری عدم وجود راهنمای جامع و کارآمد در طرح ریزی و اجرای این مطالعات است. لذا پیشنهاد می شود صاحب نظران راهنماهای مناسب را به منظور هدایت محققین جوان در هدایت روش پژوهش ترکیبی طراحی نمایند.

واژه‌های کلیدی: روش تحقیق، روش پژوهش کمی، روش پژوهش کیفی، روش پژوهش ترکیبی، پرستاری، چالش

آدرس مکاتبه: دانشکده پرستاری و مامایی تهران

Email: zakerimo@tums.ac.ir

[Downloaded from ndhj.lums.ac.ir on 2026-09-11]

مقدمه

روش پژوهش ترکیبی، روشی است که در آن پژوهشگران از دو رویکرد کمی و کیفی در جمع آوری، تجزیه و تحلیل، ترکیب و تفسیر یافته‌های به دست امده در یک مطالعه منفرد استفاده می کنند (۱). استفاده از هر دو روش کمی و کیفی در پژوهش ترکیبی می‌تواند به طور جامعی به سوالات چندگانه تحقیق پاسخ گوید. ضمن آنکه مزایای هر دو روش را داشته و آن را تقویت می‌کند (۲). به عبارتی در این رویکرد، روش های تحقیق کمی و کیفی نفی نمی شوند بلکه مکمل یکدیگر می باشند (۳). این روش به عنوان سومین جنبش روش شناختی پژوهش، در پاسخ به محدودیت‌های روش های پژوهش کمی و کیفی و عدم یافتن پاسخ مناسب و کامل برای سوالات تحقیق، بدواً در رشته های علوم اجتماعی و انسانی ایجاد شد (۴). اما امروزه مورد اقبال پژوهشگران عمل گرا در رشته های مختلف قرارگرفته است و محبوبیت آن رو به افزایش است. به طوری که در علوم سلامت شامل پزشکی، پرستاری، دارو سازی و پیراپزشکی نیز مورد بهره برداری قرار گرفته است (۵). در سال های اخیر استفاده از این روش در پرستاری با توجه به پیچیدگی مشکلات و مسائل نظام سلامت اهمیت ویژه ای یافته و در گسترش، به کارگیری و ارزیابی مداخلات کاربرد دارد (۶). در عین حال محققان پرستاری در استفاده از این روش با چالش‌های مختلفی نیز رو به رو می باشند.

نظر به رواج روش پژوهش ترکیبی در پرستاری و اهمیتی که این روش در آینده پژوهش پرستاری خواهد داشت، نویسندگان برآن شدند تا با معرفی اجمالی این روش، به بررسی پیشینه، مزایا و محدودیت‌ها و انواع رویکردهای این روش پرداخته و چالش‌های استفاده از آن در پرستاری را واضح تر سازند.

روش بررسی

نظر به اهمیت موضوع مورد پژوهش در حوزه پرستاری و عدم وجود شواهد کافی در این زمینه، سوال عمده این پژوهش، چیستی روش پژوهش ترکیبی و چالش‌های آن در نظر گرفته شد. بر این اساس کلید واژه های مختلف از این مطالعه به روش مروری و با جستجو در پایگاه های اطلاعاتی معتبر نظیر *PubMed Google Scholar* و *Ovid* با کلید واژه *Mixed method OR Mixed method design AND Nursing* به زبان انگلیسی و در پایگاه‌های فارسی زبان نظیر *Magiran* و *SID* با کلید واژه روش پژوهش ترکیبی (روش پژوهش آمیخته، روش پژوهش میکس) و پرستاری بین سال های ۲۰۱۹-۲۰۰۰ جستجو و بیش از ۸۱۷ مقاله استخراج شد. پس از حذف موارد تکراری و بررسی ارتباط عناوین، بررسی ارتباط موضوع، و اعتبار منبع و دسترسی به مقاله، ۲۴ مقاله باقی مانده مورد بررسی قرار گرفت. همچنین، پس از مرور فهرست مرجع، ۲ مقاله و ۸ کتاب اضافه شد. از آنجایی که هدف از مطالعات مرور حیطه ای، مرور سریع پیرامون مفاهیم کلیدی در موضوع پژوهش و یافتن منابع اصلی و انواع شواهد بدون در نظر گرفتن کیفیت مطالعات انجام شده می باشد (۷)، مطالعات تنها بر اساس نزدیکی به موضوع و حیطه مورد بررسی انتخاب شدند. معیارهای خروج شامل مقالات نامربوط، تکراری و غیر انگلیسی بود. با این وجود سخنرانی ها، خلاصه ها و مطالعات مرتبط با سایر رشته ها و مطالعاتی که صرفاً از این روش در متدولوژی خود استفاده کرده بودند، از بررسی نهایی حذف شدند.

پیشینه روش پژوهش ترکیبی

پیشینه روش پژوهش ترکیبی به ۶۰ سال اول قرن بیستم بر می گردد. کرسول و پلانوکلارک[1](۲۰۱۱) ۵ دوره تاریخی را برای تکامل این روش بر شمرند که شامل دوره تکوینی (۱۹۵۹ تا ۱۹۷۹)، دوره مناظره پارادایمی (۱۹۸۵ تا ۱۹۹۴)، دوره تکامل (۱۹۸۹ تا ۲۰۰۰)، دوره مدافعه و گسترش (۲۰۰۳ تا ۲۰۰۹) و دوره انعکاسی می باشد (۵).

به طور خلاصه اولین بار کمبل و فیسک[2](۱۹۵۹) از ترکیب روش های کمی و کیفی، به عنوان راهی برای شناخت پدیده مورد نظر و ویژگی های آن و افزایش اعتبار و اطمینان از نتایج استفاده کردند و واژه پژوهش چند خصیصه ای- چند روشی[3]را

[1] *Creswell and Plano Clark*
[2] *Campbell and Fiske*
[3] *Multitrait-multimethod matrix*

[Downloaded from ndhj.lums.ac.ir on 2026-09-11]

به آن نسبت دادند (۸). شخصی به نام وب[4]واژه تری انگولیشن (تقارب)[5]را مطرح کرد که به معنی استفاده از روش شناختی های مختلف در مطالعه یک پدیده به منظور کاهش سوگیری در استفاده از یک روش تنها بود. و دنزن[6](۱۹۷۸) اولین کسی بود که برای اولین بار نحوه تقارب روش ها را به عنوان "ترکیب روش شناسی در مطالعه یک پدیده ی مشابه" تعریف کرد. مورس[7](۱۹۹۱) نیز دو نوع روش پژوهش ترکیبی را به عنوان روش متوالی و همزمان مشخص کرد که در ادامه توضیح داده خواهد شد. در دهه ۱۹۷۰-۱۹۶۰ در خلال جنگ های پارادایمی، این روش با هدف ایجاد همگرایی بین رویکردهای کمی و کیفی قوت بیشتری گرفت و امروزه به عنوان یک روش متداول و مطرح مورد استفاده قرار می گیرد. بدین ترتیب پژوهش ترکیبی در طول زمان پیشرفت کرده و شکل جدیدی به خود گرفت (۹).

روش پژوهش ترکیبی در طول تاریخ با عناوین مختلفی نظیر تری انگولیشن، روش های چند گانه[8] آمیخته[9] ترکیب پژهش کمی و کیفی و ... مطرح شده است (۵). اما واژه روش پژوهش ترکیبی[10]رایج ترین اصطلاح در حال حاضر می باشد.

به رغم نوپا بودن استفاده از روش پژوهش ترکیبی در تحقیقات علوم سلامت امروزه شاهد استفاده روز افزون از آن در پاسخگویی به سوالات و مشکلات این حوزه می باشیم. لذا بررسی روند تاریخی این روش پژوهشی و تغییراتی که در طول زمان از نظر مفهوم و جایگاه در آن ایجاد شده است می‌تواند درک بهتری از نحوه استفاده از این روش برای پژوهشگران ایجاد کرده و به گسترش استفاده از آن کمک کند.

تعریف روش پژوهش ترکیبی

بر اساس تعریف کرسول و تشکری[11](۲۰۰۷) پژوهش ترکیبی روشی است که در آن پژوهشگران از دو رویکرد کمی و کیفی در جمع آوری، تجزیه و تحلیل، ترکیب و تفسیر یافته‌های به دست امده در هر دو روش، در یک مطالعه منفرد استفاده می کنند (۱). تعاریف متعددی از روش پژوهش ترکیبی ارائه شده است. جانسون[12]و همکاران (۲۰۰۷) معتقدند تعریف این روش با پیشرفت آن تغییر یافته و ابعاد جدیدی به خود گرفته است. به طوری که آن‌ها تعریف جامع زیر را با ادغام تعاریف ۳۶ روش شناس از پژوهش ترکیبی ارائه دادند: پژوهشی است که در آن پژوهشگران عناصر رویکردهای کمی و کیفی را به منظور افزایش وسعت، عمق درک و تایید با هم ترکیب می کنند (۸). به طور خلاصه می توان گفت که مطالعه ترکیبی دو مطالعه مجزا در مورد یک موضوع نیست بلکه یک مطالعه است که روش های مختلفی را به منظور پاسخ گویی به یک سوال یا فرضیه تحقیق به کار می گیرد (۱۰).

دیدگاه ها

چهار دیدگاه پیرامون پژوهش ترکیبی وجود دارد که شامل دیدگاه روشی[13]روش شناختی[14]پارادایمی[15]و عملی[16]است. در دیدگاه روشی، این پژوهش بر روی فرآیند و نتایج تاکید دارد. در این دیدگاه طرح پژوهش شامل یک روش کمی و یک روش کیفی است. در دیدگاه روش شناختی، پژوهش ترکیبی به عنوان یک روش شناسی معرفی می شود که در آن دیدگاه های

4 *Webb*
5 *Triangulation*
6 *Denzin*
7 *Morse*
8 *Multi-method*
9 *Integrated Mixed*
10 *Mixed method*
11 *Tashakkori and Creswell*
12 *Johnson*
13 *Method perspective*
14 *Methodological perspective*
15 *Paradigm perspective*
16 *Practice perspective*

[Downloaded from ndhj.lums.ac.ir on 2026-09-11]

فلسفی، سوال ها، روش ها و نتایج حاصل از پژوهش با یکدیگر ترکیب می شود. در دیدگاه پارادایمی بر وجود یک دیدگاه غالب یا مجموعه ای از دیدگاه ها تمرکز می شود که مبنای فلسفی را ایجاد می‌کند. در دیدگاه عملی نیز پژوهش ترکیبی، یک ابزار یا رویه است (۱). با این وجود اذعان می‌کند که حمایت متعصبانه از این دیدگاه ها، منجر به گسترش اختلافات در پژوهش ترکیبی خواهد شد.

پارادایم روش پژوهش ترکیبی

پارادایم مجموعه ای از باورها یا اعمال است که رشته را هدایت می‌کند و بر سوالاتی که پژوهشگران مطرح کرده و روش پاسخگویی به آن‌ها تاثیر می گذارد (۱۱).

بر اساس مطالعات تشکری و تدلی (۲۰۰۹ و ۲۰۰۳) سه جنبش عمده روش شناختی وجود دارد. جنبش روش شناسی کمی مبتنی بر روش های تجربی و در قالب پارادایم های اثبات گرایی و پسا اثبات گرایی هدایت می شود. جنبش روش شناسی کیفی مبتنی بر پارادایم طبیعت گرایی و تفسیر گرایی است و به تحلیل داده‌های متنی می پردازد اما جنبش سوم روش شناختی، روش پژوهش ترکیبی است که نتایج مطالعات کمی یا کیفی را در یک مطالعه واحد یا مطالعه چند مرحله ای ترکیب می‌کند. در این روش ترکیب در سطح پارادایم انجام نمی شود بلکه در سطح روش ها است با این وجود زیر بنای فلسفی این روش را پارادایم پراگماتیسم[۱۷](عمل‌گرایی یا اصالت عمل) و تا حدی پارادایم تغییر پذیر می نامند (۱۳ و ۱۲). تاکید بنیان فلسفی پراگماتیسم بر کارا و مفید بودن هر چیز است و این نزدیکترین بنیان فلسفی به اهداف روش پژوهش ترکیبی است (۱۲-۱۴ و ۵).

دلایل انجام پژوهش ترکیبی

با نگاهی به طبقه بندی های مختلف از آغاز می توان نتیجه گرفت که این روش به طور عمده با هدف تری انگولیشن (ایجاد همگرایی و تاکید نتایج مختلف جهت اعتباربخشی به نتایج از طریق برقراری ارتباط میان داده کمی و کیفی در مطالعه پدیده مشابه)، تکمیل[۱۸](توسعه، بهبود یک روش با نتایج روش دیگر از طریق تقویت نقاط قوت تحقیق و بی‌اثر کردن سوءگیری‌های ممکن جهت افزایش تفسیرپذیری و معنی‌داری نتایج پژوهش و ایجاد تصویر جامع‌تر از پدیده‌های مورد مطالعه)، توسعه[۱۹] (استفاده از نتایج یک روش برای کمک به ایجاد داده برای روش دیگر و تقویت قوت‌های ذاتی روش تحقیق)، آشنا سازی و آغاز[۲۰] (کشف پارادوکس ها و تناقضاتی که منجر به اصلاح مسئله تحقیق می شود و افزایش عمق و گستره‌ی نتایج و تفاسیر حاصل از تحقیق از طریق تحلیل جنبه‌های گوناگون)، گسترش[۲۱](گسترش وسعت تحقیق با استفاده از روش های مختلف برای مولفه های مختلف و افزایش دامنه تحقیق) (۵)، تسهیل نمونه گیری، تعمیم پذیری و پایایی، پاسخ به پرسش‌های گوناگون پژوهش، ایجاد طیف وسیعی از ابزارها، تشریح و توصیف یافته‌های پژوهش، ایجاد فرضیه با استفاده از رویکرد کیفی و آزمایش آن با رویکرد کمی انجام می شود (۱۷، ۶، ۱).

مزایا و محدودیت‌های روش پژوهش ترکیبی

این روش مزایا و محدودیت‌های منحصر به فردی دارد. به طور کلی عمده مزایای این روش شامل پوشاندن نقاط ضعف و تقویت نقاط قوت، ایجاد مدل مفهومی یا ابزار، کاربرد در مواردی که پدیده جدید است، کمک به تفیهم داده‌ها، ترکیب نتایج عددی و روایتی، ایجاد دید کلی نسبت به یافته‌ها و درک عمیق تر از پدیده می باشد (۱۲).

از جمله محدودیت‌های این روش نیز می توان به موارد زیر اشاره کرد. اولاً اجرای این روش برای همه پژوهشگران مقدور نیست و آن‌ها باید مهارت کافی در هر دو روش کمی و کیفی و نحوه تلفیق آن‌ها را داشته باشند. از طرفی معمولاً نیاز به زمان، نیروی انسانی و بودجه بیشتری نسبت به پژوهش های صرفاً کمی یا کیفی است (۱۸ ، ۳). اما یکی از مهمترین انتقاداتی که به این

[17] *Pragmatism*
[18] *Complementarity*
[19] *Development*
[20] *Initiation*
[21] *Expansion*

[Downloaded from ndhj.lums.ac.ir on 2026-09-11]

روش وارد است، عدم امکان تلفیق روش های کمی و کیفی از نظر اصول هستی شناسی و معرفت شناسی است. برخی از محققان معتقدند قرار دادن فلسفه عمل‌گرایی به عنوان مبنای رویکرد ترکیبی کافی نیست. لذا نیاز به بحث و تامل بیشتر در این زمینه احساس می شود.

گونه شناسی روش های پژوهش ترکیبی

بنیان گذاران و مدافعان روش پژوهش ترکیبی، انواع مختلفی از تحقیقات ترکیبی ارائه داده اند. جهت نوع شناسی پژوهش های ترکیبی معیارهای زیر مورد توجه قرار می گیرد که شامل تعداد رهیافت های روش شناختی، تعداد گام ها، نوع فرآیند، نحوه ترکیب رهیافت ها، اولویت رهیافت روش شناختی و رویکرد نظری یا ایدئولوژیک می باشند. به علت طولانی و تخصصی بودن نوع شناسی های مختلف، در این قسمت تنها به نوع شناسی کرسول که متداول ترین و پرکاربردترین نوع در تحقیقات پرستاری می باشد به اجمال اشاره خواهد شد.

در یک نوع شناسی عمومی و پایه، تحقیق با روش های ترکیبی در دو دسته تحقیق همزمان[۲۲] و متوالی[۲۳] قرار می گیرد. در روش همزمان جمع آوری داده‌های کمی و کیفی تقریبا در یک زمان و در یک مرحله صورت می گیرد اما در روش متوالی یکی از مراحل بر دیگری پیشی گرفته و مرحله بعد به دنبال مرحله اول انجام می شود. به عنوان مثال جمع آوری داده‌های کمی و سپس داده‌های کیفی در طرح متوالی توضیحی مثالی از این نوع طرح می باشد (۱۹).

کرسول معتقد است پژوهشگر باید قبل از شروع به پژوهش ۳ گام را مشخص نماید ۱- زیر بنای فلسفی و پارادایم پژوهش ۲- چگونگی جمع آوری داده‌ها، توالی زمانی و اولویت بخش کمی یا کیفی یا برابری آن‌ها ۳- روش و مرحله ای که ترکیب صورت می گیرد. بر این اساس نوع شناسی پایه کرسول به ۶ دسته روش پژوهش ترکیبی توضیحی متوالی[۲۴]اکتشافی متوالی[۲۵] تری انگولیشین[۲۶]جاسازی شده[۲۷] ترانسفورماتیو (قابل تبدیل)[۲۸] و چندمرحله‌ای[۲۹]تقسیم شده است.

طرح متوالی-توضیحی(*explanatory Sequential strategy*):

در این طرح ابتدا داده‌های کمی گردآوری و تحلیل می شوند و به دنبال آن جمع آوری و تجزیه و تحلیل داده‌های کیفی به منظور پیگیری و توضیح نتایج مرحله اول طراحی می گردد.

طرح متوالی- اکتشافی(*Sequential exploratory strategy*):

در این طرح اولویت با جمع آوری، تجزیه تحلیل و تفسیر داده‌های کیفی می باشد. سپس بر اساس نتایج به دست آمده مرحله کمی شکل گرفته تا یافته‌های مرحله اول را تست کرده یا تعمیم دهد. هدف اولیه کشف مشکل مورد مطالعه و سپس پیگیری این اکتشاف با داده‌های کمی است. هدف کلی از این طرح تعمیم نتایج به گروه‌های مختلف، آزمودن جنبه‌های تئوریک یا طبقه بندی، کشف عمیق یک پدیده و سپس سنجش شیوع آن، ساخت و طراحی ابزار و مداخله است. این روش در زمانی که مفهوم جدید است و نیاز به درک دارد، قابل استفاده است.

طرح موازی تری انگولیشن (*Convergent parallel/ Concurrent triangulation strategy design*):

در این طرح داده‌های کمی و کیفی به طور همزمان اما جداگانه جمع آوری و تجزیه و تحلیل می شوند سپس در مرحله تفسیر نتایج کمی و کیفی مقایسه و ترکیب می شوند. هدف اصلی آن

[22] *Simultaneous*
[23] *Sequential*
[24] *Sequential explanatory strategy*
[25] *Sequential exploratory strategy*
[26] *Concurrent triangulation strategy*
[27] *Concurrent nested*
[28] *Sequential transformative strategy*
[29] *Multiphase mixed method design*

[Downloaded from ndhj.lums.ac.ir on 2026-09-11]

ایجاد یک دیدگاه و درک کلی نسبت به یک پدیده، تقویت و اعتبار بخشی است.

طرح موازی جاسازی شده (*Concurrent nested*):

در این طرح ممکن است یک جزء کیفی به درون یک طرح کمی سنتی اضافه شود یا یک جزء کمی به درون طرح کیفی اضافه گردد. به عبارتی یک جزء تکمیل کننده به طرح پایه اضافه می شود. در این طرح نیاز به اکتشاف ابتدایی یا درک کامل تر قبل از یک طرح کمی یا نیاز به توضیح پیگیرانه بعد از یک کارآزمایی بالینی است و بیشتر زمانی انجام می شود که فهم نتایج کمی سخت است و به داده‌های کیفی برای فهم نتایج نیاز است.

طرح ترانسفورماتیو (قابل تبدیل) (*Transformative strategy*):

این طرح در چارچوب یک دیدگاه تئوریکی قابل تبدیل و مبتنی بر ارزش انجام می شود. و از لنز های فمنیستی، کلاس اجتماعی- اقتصادی یا ناتوانی استفاده می‌کند. هدف آن تغییر بوده و در جستجوی عدالت اجتماعی یا توانمند سازی اشخاص می باشد. این طرح می‌تواند به صورت موازی یا همزمان انجام گیرد

طرح چند مرحله ای (*Multiphase mixed method design*):

در این طرح دو جزء متوالی و همزمان در یک دوره زمانی به هم می پیوندند. پژوهشگر برای بررسی یک هدف کلی، یک مطالعه را در چند مرحله طراحی می‌کند. عمده ترین هدف این گونه مطالعات ارزشیابی برنامه است (۲۰ ، ۵).

چالش‌های استفاده از روش پژوهش ترکیبی در پرستاری

اگرچه روش پژوهش ترکیبی روشی نوپا است و سابقه طولانی ندارد، اما همانطورکه اشاره شد علاقه به استفاده از این روش پژوهشی در پرستاری فراگیر شده است (۲۱). پژوهش ترکیبی در پرستاری امکان تفسیر دقیق، چند جانبه و جامع تر پدیده ها را فراهم می نماید. همچنین به عنوان یک استراتژی خوب برای پاسخ به پیچیدگی سوالات پژوهش در نظام سلامت در نظر گرفته شده است (۲۲ ، ۲).

چندین مطالعه به بررسی روش پژوهش ترکیبی در پرستاری پرداخته اند که در آن‌ها به شیوع استفاده از این روش ها در پژوهش پرستاری و لزوم آشناسازی محققین پرستاری با این روش اشاره شده است و سعی شده است با ذکر مثال هایی ضمن نشان دادن کاربرد آن در پرستاری، خوانندگان را به اجرای این روش ترغیب سازد (۲۳-۲۶). اما بر اساس اطلاعات موجود محققان پرستاری معمولاً در رابطه با استفاده از روش پژوهش ترکیبی با احتیاط عمل می کنند (۲۷-۲۹). این احتیاط دلایل مختلفی دارد. از جمله اینکه در کتب درسی مختص پرستاری کمتر به آن پرداخته شده و از آنجایی که راهنمای استانداری برای این روش در پرستاری وجود ندارد، محققان برای استفاده از این روش با چالش رو به رو هستند. لازم به ذکر است استانداردهای مناسب برای گزارش روش پژوهش ترکیبی نیز وجود ندارد (۳۰). اگرچه برخی از کتب روش تحقیق بخشی را به معرفی این روش اختصاص داده اند، اما از آنجایی که این روش ذاتاً در علوم اجتماعی و انسانی ریشه داشته است، هنوز در پرستاری آن چنان که باید و شاید رشد نداشته است (۶، ۳۱ ، ۵). علاوه بر این، عدم وجود راهنمای جامع یا راهنمای های نامناسب می‌تواند منجر به انتخاب روش تحقیق نامناسب یا برچسب‌گذاری نامناسب به عنوان روش پژوهش ترکیبی شود (۳۲). از طرفی شناسایی مطالعاتی پژوهش ترکیبی به علت گزارش در چند بخش و در چندین مجله دشوار است (۳۳).

مطالعه برسان[30] و همکاران که به بررسی انتقادی روش پژوهش ترکیبی در پرستاری پرداخته اند نیز ضمن تایید چالش‌های ذکر شده، نکات ارزشمندی را در رابطه با استفاده از این روش در تحقیقات پرستاری بیان کرده‌اند. این مطالعه نشان داده شده است که علی رغم مفید بودن روش پژوهش ترکیبی در حوزه پرستاری برای ایجاد بینش عمیق نسبت به مشکلات بالینی، به دلیل عدم وجود راهنمای مناسب جهت راه اندازی، اجرا و گزارش مطالعات ترکیبی اغلب پرستاران در هدایت تحقیقات خود با مشکل رو به رو هستند. مطالعه ضمن نشان دادن شکاف

[30] *Bressan*

[Downloaded from ndhj.lums.ac.ir on 2026-09-11]

های موجود در دانش، درک و گزارش روش های پژوهش ترکیبی؛ به نقد آن‌ها پرداخته و نادیده گرفتن فرضیه های فلسفی به عنوان زیر بنای مطالعات و همچنین عدم گزارش اعتبار داد ها را به عنوان مهمترین مشکلات در تحقیقات ترکیبی پرستاری معرفی کرده است (۳۴).

بحث و نتیجه گیری

پژوهش ترکیبی می‌تواند موجب افزایش صحت، پایایی، روایی و جامعیت یک مطالعه شود. استفاده از روش پژوهش ترکیبی در پرستاری همچون تاریخچه این روش در جهان نوپا است و نیاز به بالندگی و غنی سازی دارد. صرف استفاده از روش پژوهش ترکیبی نشان دهنده قوی بودن یک مطالعه نیست. به عبارتی قوی بودن اجزای کمی و یا کیفی به تنهایی در یک روش پژوهش ترکیبی نشان دهنده کیفیت مطالعه ترکیبی نیست و نیاز به مهارت در ادغام دو مرحله دارد. این چالش برانگیزترین قسمت انجام پژوهش ترکیبی است. همانطور که نشان داده شد در کنار محدودیت‌های روش پژوهش ترکیبی که پیشتر بیان شد؛ عدم وجود راهنمای مناسب، عدم وجود استاندارد مناسب در گزارش پژوهش های ترکیبی و آموزش ناکافی محققین پرستاری در کاربرد روش پژوهش ترکیبی نیز از مهمترین چالش‌های پیش روی محققین پرستاری است. بنابراین آگاه ساری محققان، دسترسی به ابزارهای ارزیابی انتقادی و ایجاد راهنماهای مناسب جهت طرح ریزی، اجرا و گزارش پژوهش های ترکیبی در پرستاری تاکید می شود. لازم به ذکر است از جمله محدودیت‌های این پژوهش عدم دسترسی به مقاله کامل برخی از مطالعات مرتبط بود با این وجود سعی شد تا حد امکان مقالات مشهور تر و نزدیکتر به محتوای مورد نظر استفاده گردد. مهم است که پرستاران به عنوان طراحان پژوهش های ترکیبی در رابطه با این روش پژوهش آگاهی و مهارت کافی داشته باشند، با مشکلات و پیچیدگی های این روش آشنا باشند و با الگو گرفتن از راهنماهای استاندارد، توانایی خود را در راه اندازی پژوهش های قدرتمند و باکیفیت افزایش دهند. از آنجایی که این روش ممکن است برای برخی از پژوهشگران حوزه پرستاری به خوبی شناخته شده نباشد، در این مقاله سعی شد ضمن معرفی اجمالی روش پژوهش ترکیبی، پیشینه، تعریف، دلایل انجام، مزایا و معایب، مهم ترین نوع شناسی ارائه شده در پرستاری بررسی شده و با برشمردن چالش‌های موجود دیدی روشن از نحوه ارائه یک روش پژوهش ترکیبی در پرستاری داده شود. تا پژوهشگران جوان با بهره گیری از آن بتوانند، تحقیقات پیچیده نظام سلامت را هدایت کرده و به سر منزل مقصود برسانند. امید است پرستاران خواننده نسبت به استفاده از این روش حساس تر شده و با به کار گیری این روش به شیوه ای درست و آکادمیک امکان غنی سازی هر چه بیشتر نتایج تحقیقات خود در این حوزه را فراهم آورند.

[Downloaded from ndhj.lums.ac.ir on 2026-09-11]

Reference

1. Tashakkori A, Creswell JW. The new era of mixed methods. J. Mix. Methods Res. 2007;1(1):3-7.

2. Sandelowski M. Unmixing mixed methods research. Res Nurs Health. 2014 Feb; 37(1):3-8.

3. Niazi M. Mixed-Methods Research: The third movement in the methodology of social sciences. Iran J Soc Stud. 2011; 5 (2):158-181 [In Persian]

4. Mohammadpur A, Sadeghi R, Rezaei M. Mixed methods research as third methodological movement: theoretical foundations and practical procedures. J. Appl. Sociol. 2010; 21 (2): 100-77 [In Persian]

5. Creswell JW, Plano Clark VL. Designing and Conducting Mixed Methods Research. Thousand Oaks, California: SAGE Publications Inc; 2017

6. Doyle L, Brady AM, Byrne G. An overview of mixed methods research–revisited. J Res Nurs. 2016 Dec; 21(8):623-35.

7.Arksey H, O'Malley L. Scoping studies: towards a methodological framework. Int. J. Soc. Res. Methodol. 2005 Feb 1; 8(1):19-32.

8. Johnson RB, Onwuegbuzie AJ, Turner LA. Toward a definition of mixed methods research. J. Mix. Methods Res. 2007 Apr;1(2):112-33.

9. Bulsara C. Using a mixed methods approach to enhance and validate your research. Brightwater group research centre. 2015: 1-82.

10. Jirojwong S, Johnson M, Welch AJ, editors. Research methods in nursing and midwifery: Pathways to evidence-based practice. Melbourne, Australia: Oxford University Press; 2014. https://hdl.handle.net/10018/1031332

1. Morgan DL. Pragmatism as a paradigm for mixed methods research. Integrating qualitative and quantitative methods: A pragmatic approach. Thousand Oaks, California: SAGE Publications Inc; 2014:25-44

12. ashakorri A, Teddie C. Handbook of Mixed Methods in Social Behavioural Resarch. Thousand Oaks, California: SAGE Publications Inc; 2003:3-50

13. Teddlie C, Tashakkori A. Foundations of mixed methods research: Integrating quantitative and qualitative approaches in the social and behavioral sciences. 1st ed, London: SAGE Publications Inc; 2009:145

14. Maxcy SJ. Pragmatic threads in mixed methods research in social sciences: An emerging theory in support of practice. Handbook of mixed methods in social and behavioral research. Thousand Oaks, Ca:Sage Publications Inc; 2003:51-89.

15. Hesse-Biber SN. Mixed methods research: Merging theory with practice. Guilford Press; 2010.

16.Collins KM, Onwuegbuzie AJ, Sutton IL. A model incorporating the rationale and purpose for conducting mixed methods research in special education and beyond. LDCJ. 2006 Mar;4(1):67-100.

17. Shorten A, Smith J. Mixed methods research: expanding the evidence base. Evid Based Nurs. 2017; 20:74-75.

18. Sharifian F. Nature, origins and theoretical foundations of mixed methods research. New Educ Approaches. 2008 Mar 20;4(1):81-108 [In Persian]

19. Morse JM. Simultaneous and sequential qualitative mixed method designs. Qual Inq. 2010 Jul;16(6):483-91.

20. Creswell JW, Plano Clark VL. Designe and implementation of mixed methods study. Trans: Bakouei F, Soltani F, Shahbazi saighaldeh SH. Jame negar: Tehran; 2016:37-81

21. Simons L, Lathlean J. Mixed methods. In: Gerrish k, Lacey A (editors). The Research Process in Nursing. 6th ed. London: Wiley-Blackwell; 2010:339

22. Reed FM, Fitzgerald L, Rae M. Mixing methodology, nursing theory and research design for a practice model of district nursing advocacy. Nurs. Res. 2016 Jan 1;23(3):37-41.

23. Oliveira JL, Magalhães AM, MisueMatsuda L. Mixed methods in nursing research: application possibilities according to creswelL. Texto e Contexto Enferm. 2018;27(2):e0560017

24. Ingham-Broomfield R. A nurses' guide to mixed methods research. Aust J Adv Nurs. 2016 Jun;33(4):46-52

25. Beck CT, Harrison L. Mixed-methods research in the discipline of nursing. Adv Nurs Sci. 2016 Jul 1;39(3): 24-34.

26. Doorenbos AZ. Mixed methods in nursing research: an overview and practical examples. Jpn J Nurs Res. 2014;47(3):207-17

27. Younas A, Pedersen M, Tayaben JL. Review of mixed-methods research in nursing. Nurs. Res. 2019 Nov 1;68(6):464-72

28. Caruth GD. Demystifying mixed methods research design: A review of the literature. MIJE. 2013 Aug 1;3(2):112-22

29. Teddlie C, Tashakkori A. Mixed methods research: contemporary issues in an emerging field. In: Denzin NK, Lincoln YS (editors). The SAGE handbook of qualitative research, 4th ed. Thousand Oaks, California: Sage Publication Inc; 2011:285

[Downloaded from ndhj.lums.ac.ir on 2026-09-11]

30. Pace R, Pluye P, Bartlett G, Macaulay AC, Salsberg J, Jagosh J, et al. Testing the reliability and efficiency of the pilot Mixed Methods Appraisal Tool (MMAT) for systematic mixed studies review. Int J Nurs Stu. 2012 Jan 1;49(1):47-53.

31. Timmins F. Nursing research generating and assessing evidence for nursing practice. Nurse Edu Pract. 2013 Nov 1; 13(6): e29.

32. Bazeley P.Teaching mixed methods. Qual Re J. Special Issue 2003; 3: 117–126.

33. Östlund U, Kidd L, Wengström Y, Rowa-Dewar N. Combining qualitative and quantitative research within mixed method research designs: a methodological review. Int J Nurs Stud. 2011 Mar 1;48(3):369-83.

34. Bressan V, Bagnasco A, Aleo G, Timmins F, Barisone M, Bianchi M, et al. Mixed‐methods research in nursing–a critical review. J Clin Nurs. 2017 Oct;26(19-20):2878-90.

[Downloaded from ndhj.lums.ac.ir on 2026-09-11]

An overview of the Mixed Method Research and its challenges in nursing

Sahar Khoshkesht[1], Masoumeh Zakerimoghadam[1]

1. School of Nursing & Midwifery, Tehran University of Medical Sciences, Tehran, Iran.

Abstract

Background &aim: *Given the importance of the mixed method research in the future of nursing research, it is necessary to examine the challenges faced by nursing researchers and provide solutions to get to the bottom of problems in this area. The aim of this study is to provide a brief overview of the mixed method research and its challenges in nursing.*

Material and Methods: *This study was performed by reviewing and searching in reliable databases such as Google Scholar, PubMed, Ovid, Magiran, SID, with the keywords mixed method research and nursing and its corresponding words in both Persian and English between the years 2000-2019.*

Results: *In this paper, we tried to introduce the summary of mixed method research, history, definition, reasons, advantages and disadvantages as well as assessing the most important typology presented in the nursing and addressing challenges in the design and implementation of mixed method research.*

Conclusion: *The most important challenge in the field of mixed method research in nursing is the lack of a comprehensive and effective guideline to designing and implementing these studies. Therefore, it is highly recommended todesign the appropriate guidelines in order to guide young researchers in conducting mixed method research*

Keywords: *Research method, Quantitative research method, Qualitative research method, Mixed method research, Nursing, Challenge*

[Downloaded from ndhj.lums.ac.ir on 2026-09-11]